

מתורתו של צדיק אביר ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת אמור ה'תשפ"ב

והנה ענף גימטריא 'עיניכם', ועץ גימטריא 'עיניך', עבת קרי בה' בבת עיך, לרמז העינים בכל התבות, דהם הענף והם העץ והם העבת, דכל עקר הגוף בהם תלוי, דאם אין עין רואה אין הלב חומד [וכו']:

הערבה רומזת לשפתיים ושצריך לשמדם

וערבי נחל, הם רומזים לשפתיים, ישמר שפתיו מלדבר דברים בטלים, וכל שכן דברים הרעים. והנה, העושה שפתיו ברשותו ומה שיצא לדבר בהם מדבר בלי מניעה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב ה) 'אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו', הרי הוא דומה לנחל שאינו פוסק והולך. באמת אותם דברים אין בהם ממש, כערבי נחל שאין בהם לא ריח ולא טעם. והנה ערבי נחל גימטריא 'זה נחש', לרמז דבעל דברים בעל הלשון, הוא דומה לנחש, ונתן מקום לנחש לשלט עליו. ועוד, וערבי נחל עם האותיות עם שני כוללים, גימטריא 'שפה' עם הכולל, הוא חשבון 'שכינה', לרמז דהשומר שפתיו, השכינה שורה עליו ומשמרתו:

ולפיכך צריך לטהר עצמו, ולקדש האברים הנזכרים כראוי, ולשמר משמרת מכאן ולהבא כראוי:

(פיתוחי חותם פרשת אמור)

בפטירת הצדיק מלאכי השלום והאמת מקבלים פניו

איתא במדרש (בר ח ה) דבשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לברא את האדם נמלך עם ארבע פתות של מלאכי השרת, חסד, ואמת, צדק, ושלוש, חסד אמר יברא שכלו מלא חסדים, אמת אמר אל יברא שכלו מלא שקרים, צדק אמר יברא שכלו מלא צדקות, שלום אמר אל יברא שכלו מלא קטטות, מה עשה הקדוש ברוך הוא השליך אמת ארצה שנאמר (דניאל ח יב) 'זתשלך אמת ארצה, וברא את האדם. והנה בכל עת שבגי ישראל עושים רצונו של מקום, אפלו פת אמת ושלוש שקטרו ואמרו אל יברא, מודים ומשבחים להקדוש ברוך הוא, ואומרים יפה בראת, יפה עשית. וכשאינם עושים רצונו של מקום, מקטרגים ואומרים, הלא זה הדבר אשר דברנו אליך לאמר לא יברא. ולפיכך אמרו בגמרא (הגינה ה:) שאני חרבן בית המקדש דאפלו מלאכי שלום בכו, שנאמר (ישעיה לג ז) 'מלאכי שלום מר יבכיון, דיש לדקדק מאי אפלו מלאכי שלום דקאמר, מה נשתנו אלו משאר מלאכים. אלא ודאי דהם קטרו בשעת הבריאה ואמרו לא יברא, ומהראוי דבשעת החרבן ישמחו מאחר שנתקמו דבריהם שאמרו אל יברא, לזה אמר דבשעת החרבן שראו כל הנקמה והצער שארע לישראל אפלו הם בכו. והנה נוכל לומר דבשעת פטירת הצדיק אפלו פת אמת וכת שלום מודים לו ומשבחים אותו ומקבלים פניו, ואומרים לו דבשבילך ובשביל צדיקים כמותך יפה ברא הקדוש ברוך הוא ויפה עשה. וזהו שמבשרת אותו

רמזים נפלאים בפרשתנו שיקדש האדם את גופו

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל (ויקרא כג ט). אפשר לרמז למה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומא אמור כב), דלמה קראו יום ראשון שהרי חמשה עשר יום הוא, ואמרו, דראשון לחשבון עונות, משום דביום הכפורים נתכפרו עונותיהם של ישראל, ומכאן ואילך חשבנא, לפיכך קראו ראשון לחשבון עונות:

העיקר הוא שמירת הברית בקדושה

לפיכך באה התורה להזהיר, ולקחתם לכם ביום הראשון, דהינו הרי רפואה שהיא שמירה לכם, פרי עץ הדר הוא אות ברית קדש כדאמר בזוהר הקדוש (ח"ב קפג:) והוא אתרוג. ובו התחילה התורה תחלה, לרמז דהעקר הוא שמירת ברית קדש, דאם אין שמירת הברית אין כלום. והנה אתרוג עם שני כוללים גימטריא 'ברית'. וקראתו התורה פרי עץ הדר לומר, פרי שהוא עושה פריה ורביה, עץ שהוא עקר הגוף, לפי שהאדם נקרא 'עץ השדה' (דברים כ יט), הדר בעיניו שיהיה מהדר ושומר בקדושה ובטהרה:

צריך שלבו וכל מחשבותיו יהיו רק לעבודת ה'

כפת תמרים הוא הולב, והוא רומז ללב, כמשמעו, 'לולב' לו לב. לומר, דמהשתא דלשרי חשבנא יעשה לב חדש. ומה שקראתו התורה כפת תמרים לרמז, דסנסגי תמרה הם רבים זה אחר זה, הכא נמי המחשבות רבות מחשבות בלב איש' (משלי יט כא), זו עולה וזו יורדת, והטרוד במחשבתו לא נשארה לו עבודת ה', ולזה אמרה כפת לשון קשירה, כמו 'כפתו בסרבליהו' (דניאל ג כא), דבעינן כל המחשבות יחדו יהיו תמיד קשורים קשר אחד לעבודתו יתברך, כשאר הצדיקים שמחשבותם תמיד עם ה', והצדיקים נמשלו לתמר, שנאמר (תהלים צב ג) 'צדיק כפתמר יפרח'. וזהו כפת תמרים דהינו הלב יהיה כפות וקשור לעבודתו יתברך כמו הצדיקים הנמשלו לתמר, ולכן יטהר לבו ומחשבותיו ביותר, כי עקר הטהרה בלב תלויה:

ההדס דמה לעיניים ורומזו שצריך לשמדם כראוי

וענף עץ עבת הוא ההדס, הדומה לעינים, שצריך לשמר עיניו מראות ברע, משום דעינא ולבא סרסורי עברה נינהו (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה), ואם לא עשה להם שמירה כראוי כל הגוף נגרר אחריהם. ומה שקראתם התורה ענף עץ עבת, לפי שהקדוש ברוך הוא עשה הגבינים על העינים, לפי שכשרואה האדם בעיניו דבר שאסור לראות יסתם עיניו מיד, לפיכך אמר וענף עץ עבת, דהינו הענפים שהם הגבינים שעשה הקדוש ברוך הוא לעינים, ששומרים ומגנים עליהם כמו הענפים השומרים את האילן, כך אלו עבותים ומגנים על העינים, אם תראה שום דבר רע מיד תסתם אותם.

כת ראשונה 'בוא שלום', אפלו כת שלום שקטרג עליך בשעת הבריאה, עכשו יבוא לקבל פניך בשמחה. וכת שניה מבשרת אותו גם כת אמת שדבריו כדברי שלום בשעת הבריאה, גם הוא יבוא לקבל פניך בשמחה, וזהו 'הלך נכחו', דהינו אותו שהלך נכחו של שלום שהיא אמת, שדבריהם היו אחד בשעת הבריאה ששיניהם אמרו אל יבוא, גם הוא יבוא לקבל פניך. וכת שלישיית אומרת לו 'נוחו על משכבותם' דהינו כל ארבע כתות עכשו נוחו על משכבותם דהינו על מנוחתם, והארבע כתות הם, חסד, ואמת, צדק, ושלום, כלם בצדיק זה:

(דורש טוב, דרוש ז' לנפטרים)

שתי סיבות לחיוב להתאבל על פטירת הצדיק

במסרה: 'ולקחתם גם את זה' (בראשית מד כט), 'ולקחתם את ארון' (שמואל א' ו ח), 'ולקחתם לכם ביום הראשון' (ויקרא כג ט), 'ולקחתם אגדת אזוב' (שמות יב כב), 'ולקחתם מן החרם' (יהושע ו יח), 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ' (במדבר יג כ). אפשר לפרש על ענין פטירת הצדיק, ובפרט אם הוא חכם, שחייבים כל הקהל להתאבל ולהתאונן עליו משתי סבות, א' שייציאת הצדיק מן המקום עושה רשם, שכל זמן שהוא בחיים מגן על הקהל, כמו שפרש רש"י ז"ל (במדבר יד ט) על פסוק 'סר צלם מעליהם', איוב שהיה מגן עליהם מת. והסבה השניה שמא בעון הדור נסתלק, ואם נסתלק בעונם חייבים לספד ולקרע לבבם, על שהם גרמו לו להסתלק קדם זמנו. והעקר הוא שבין כך ובין כך צריכים הקהל להתעורר ולשוב בתשובה שלמה, שכל זמן שהיה חי היתה זכותו מגנה עלינו, ועכשיו צריכים לשוב כדי שתשובתם תגן עליהם, וכמעשה דהנהו בריוני דהו בשביבותיה דרבי זירא (סנהדרין לו). ואם מחמת עונם נסתלק, כל שכן וכל שכן שצריכים תשובה אחר תשובה, אולי ירחם השם עליהם ולא יאבדו:

בפטירת הצדיק יש לישראל להתאגד

והתקון המועיל לכם 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר', יום הראשון הוא יום הראשון לפטירת הצדיק, באותו היום ממש צריכים אתם לשוב בתשובה, כדי שישוּב ה' מחרון

אפו ויתעשת לכם ולא תאבדו, שאם תתעצלו ולא תשובו תכף ומיד, הרי הוספתם פשע על חטאתכם, לכן חזקו ואמצו ותכף ומיד 'ולקחתם לכם ביום הראשון' לפטירת הצדיק. ומה שתעשו הוא כענין הלולב ומיניו, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ויק"ד ל יב) דלולב ומיניו רומזים לארבעה מינין שבישראל, שיש בישראל שהם מקימים תורה ומעשים טובים, וזה דומה לאתרוג שיש בו טעם וריח, הטעם כנגד התורה והריח כנגד מעשים טובים. ויש בהם שיש בהם התורה ולא מעשים טובים, וזה דומה ללולב שהוא 'כפות תמרים' שהוא טעם בלי ריח. ויש בהם שיש בהם מעשים טובים ולא תורה, וזה כנגד ההדס שהוא ריח בלי טעם. ויש בהם שאין בידם לא תורה ולא מעשים טובים, וזה כנגד הערבה שאין בו לא טעם ולא ריח. ואנו עושים אותם אגדה אחת, להורות כיון שיששראל שרש אחד וגוף אחד כמו שכתוב (ירמיה ג יז) 'שה פזורה ישראל', דכל ישראל בכללותם נקראים שה אחד, וזה מורה בארבע דכל ישראל קרויים גוף אחד. ומאחר שהם גוף אחד, האבר שחסר בגוף או חלה, הרי כל הגוף בצער גדול, לפיכך צריכים להתחבר ולהתקשר יחד, וזה מחזיר לזה וזה מורה לזה כדי שלא יזק הגוף, וכשיהיו באגדה אחת וקשר אחד, מגנים זה על זה:

(דורש טוב, דרוש ז' לנפטרים)

תקומת הצדיק ונפילת הרשע

וזה היה אצלי רמז בפסוק (משלי כד טו) **כי שבע יפול צדיק וקם ורשע יפל באחת**, דיש לדקדק למה נקט 'שבע' דוקא ותו לא. אלא בא לרמז כמו שכתבנו דהשבעה שמות שיש ליצר הרע כלם מורים על כחותיו ומתעורר על האדם אחת לאחת, ואם האדם מתגבר עליו בתורה וביראה לא יועיל בכל כחותיו, אבל הרשע ששומע לו מלך הראשון יצר הרע מנצחו:

וזה הוא כונת הפסוק **כי שבע יפול צדיק וקם**, הם שבעה כחות שיש ליצר הרע כנגד שבעה שמותיו, והצדיק המתגבר על יצרו נמלט מהם וקם, אבל ורשע באחת מהם יפל ונשקע. נמצא מי גם לצדיק שימלט משבע הכחות יצר הרע, התורה בשבעה כחותיה הקדושות, ולפיכך התורה היא תבלין ליצר הרע:

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות לח)

חידה שבועית: מה מבאר רבינו בפסוק (משלי כד, טז) 'כי שבע יפול צדיק'?

מדוע נקט דווקא מספר 'שבע'? (נא לכתוב תשובה קצרה ומתומצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדויקת וטלפון

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבוד אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פרשת תצוה:

ה, ש.מ. זילברשלג מחיפה.

התשובה צריכה להיות מותוך ספרי מוזן האביר יעקב ז"ע (או מותוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

